

Brodogradilište „Bijela“

Rudimir Roter

— »Naše brodogradilište započelo je radom poslije rata u veoma skromnim omjerima kao brodograditeljska zajedružna radionica, i mi smo još u fazi početnog razvoja« — rekao nam je inženjer Branislav Rašković, tehnički direktor Remontnog brodogradilišta »Bijela«, koje se nalazi u istomenu mjestu nedaleko uskog bokeljskog tjesnaca Verige.

Mladi stručnjak ovom napomenom o skromnim razmjerima brodogradilišta kao da je želio objasniti svoju primjedu, da za ovo pomorsko poduzeće nijesam prije znao i da mu prvi put dolazim u posjet. Brodogradilište »Bijela« nova je pomorska privredna institucija, a dosljedno i nova radna aktivnost na ovom području. Kao i mnoge druge privredne aktivnosti i ovo brodogradilište bilježi svoj postanak i razvitak u roku od nekoliko minulih godina. Izraslo iz male brodograditeljske zadružne radionice, osnovane poslije rata, Remontno brodogradilište »Bijela« razvilo se u značajni pomorski industrijski radni kolektiv, u kojemu je već danas zaposlen znatan broj radnika iz Bijele i iz susjednih mjesta, što se prostiru uzduž slikovite bokeljske obale.

Goleme hale brodogradilišta, uzdignute na velikom prostoru zemljišta s jedne i druge strane vijugave ceste, svjedoci su nove aktivnosti zasnovane na pomorskoj tradiciji Boke.

Na operativnoj obali brodogradilišta stoje privezane brojne veće i manje plovne jedinice: motorni čamci i jedrenjaci, pa čak i manji putnički brodovi. Po njihovim bokovima, na palubama i u trupovima odzvanjaju udarci klada, plaze ognjeni jezici usijanih lampa. Stapaju se u harmoničnu pjesmu rada. Ritam zvučne pjesme čvrstog metala i ljudskih mišića dopunjuju kistovi, koji imaju posljednju riječ u obnovi i pomlađivanju pomorskih jedinica.

Na debelim balvanima, protegnutim uzduž navoza, leži smireno nekoliko većih brodova. I na njima se neumorno radi, i oni će uskoro dobiti novi, ljepši izgled. Divimo se pjesmi čekića, koja odjekuje na podnožju malog sela.

Iako pomorstvo u Boki Kotorskoj ima dugu tradiciju, brodogradilišna aktivnost novijeg je datuma. O tome nam je pričao inženjer Rašković:

— »Potkraj prošlog stoljeća došao je u Bijelu Ivan Prančić, brodograditelj iz Korčule. Za njim je došao i drugi korčulanski brodograditelj Toni Vilović. Oni su osnovali svoje male brodograditeljske radionice, u kojima su izrađivali i popravljali ribarske čamce i trabakule. Od njih dvojice, vrsnih korčulanskih majstora, naučilo je zanat nekoliko mlađih ljudi, pa se tako brodogradnja pomalo udomaćila u Bijeloj kao nova privredna grana. U novoj Jugoslaviji bro-

dograditelji su se udružili i osnovali svoju zadrugu, iz koje je početkom 1952. godine nastalo naše brodogradilište kao samostalno poduzeće. Nekoliko godina rad je bio ograničen isključivo na popravke drvenih brodova, ali od godine 1954. prešlo se i na brodove željezne konstrukcije. Te je godine zapravo nastala prekretnica ne samo u karakteru poslovanja, nego i u općem razvitku brodogradilišta. Prelazak na željeznu konstrukciju nastao je postepeno i oprezno. U prvo vrijeme izmijenjivao se poneki lim, poneka zakovica, a kasnije se prešlo i na veće i teže popravke na trupovima i na strojevima brodova, pa su uspješno vršeni remont i do 95 posto. Međutim, poslije višegodišnjeg iskustva ove godine prelazimo i na izgradnju prvih novih željeznih brodova. To će biti bezuvjetno najveći pothvat u razvoju našeg brodogradilišta«.

— A da li već imate narudžbe za nove brodove?

— »Da imamo narudžbe za tri prva broda svaki od po 1000 tona nosivosti.

— Kako stojite sa stručnom radnom snagom? — zapitali smo mladog inženjera, jer znamo dobro da je izgradnja kadrova jedan od najtežih problema i starijih poduzeća. Na to pitanje on nam je velikim pouzdanjem rekao:

— »U brodogradilištu je sada zaposleno oko 200 radnika. Da bismo mogli bez teškoća preći na zamašnije radove, koji nas čekaju, poslali smo u tečaj za elektrovarioce četrdeset naših mladih ljudi. Oni će početi izvjesno vrijeme i na praktični rad u neko naše starije brodogradilište, pa će nakon potpunog osposobljenja doći natrag kao kvalificirani radnici za specijalne vrste poslova«.

— Kakve su vaše daljnje osnove na proširenju brodogradilišta?

— »Upravo su u izgradnji dva navoza za brodove od 76 metara dužine. Međutim, već nam se postavlja pitanje

nabave jednog doka, jer taj objekat traži stepen razvitka poslova. Naše je poduzeće izrazito remonto brodogradilište, koji mu karakter ne mislimo mijenjati, jer kod nas ima dovoljno brodogradilišta za izradu novih brodova. Do sada je u naše brodogradilište uloženo mnogo investicija, ali neki objekti nisu upotrebljeni zbog pomanjkanja specifične brodograđevne opreme.

Bilo bi svakako uputno i korisno — rekao nam je mladi stručnjak, da se provede kooperacija između našeg i jednog drugog brodogradilišta za popravak brodova trampera, tako da se na primjer u splitskom ili kojem drugom većem brodogradilištu vrše popravci donjeg dijela broda, a kod nas gornjeg dijela, jer u ovim radovima imamo stečenu praksu i vrijedna iskustva. Naše radne ekipe i dosad su uspješno izvodile razne servisne radove na brodovima izvan brodogradilišta za razna pomorska poduzeća, a naročito za dubrovačku »Atlantsku plovidbu«.

Razvitak ovog mladog pomorskog kolektiva nije izražen isključivo u navozima i u velikim halama, koje se ponosno uzdižu kao vjesnici suvremene industrijalizacije na nekadašnjem besplodnom prostoru, gdje se je donedavno širio korov. Uspjeh i razvitak brodogradilišnog poduzeća »Bijela« izražen je i u brojkama. U prvom polugodištu 1957. proizvodnja je porasla za 59 posto, a realizacija proizvodnje za 68 posto u odnosu na isto vremensko razdoblje 1956.

Brojke su dosadne, tvrde ljudi, koji se ne bave ekonomskim računicama. Ali, vjerujte, one nijesu nimalo dosadne u ovom malom bokeljskom selu, jer uvjerljivo dokazuju, da se u starom gnijezdu pomoraca uspješno razvija jedna nova zamašna aktivnost, kao zalag privredne i kulturne obnove kraja, koji je do prije, kratkog vremena tek životario u sjeni stare pomorske slave.